

SKOLBIBLIOTEK SYD

Medlemsblad

Årgång 8 Nummer 1

April 2006

I DET HÄR NUMRET:

I BERÄTTARÅRETS TECKEN -

ATT BERÄTTA ÄR INGEN KONST – eller?
Läs om föreningens Berättardag i Hässleholm,
en lyckad blandning av modernt digitalt berättande och
gammal hederlig berättarkonst. CHRISTEL DAHRE

Ta del av berättarskans
HEMLIGHETER I BERÄTTARKONSTEN,
CHRISTINA CLAESSION

s. 4 - 6

MANGA – JAPANSKA SERIER

MIKAEL MOUTAKIS, ordförande i Mangakai Lund,
reder ut de vanligaste missuppfattningarna.
ELIN FRÖJMARK

s. 8/9

SKOLBIBLIOTEKET I ÖRSKELLJUNGA UTBILDNINGSCENTRUM

MIMMI LYDEÉN, en stolt skolbibliotekarie,
berättar om verksamheten

s. 10/11

- s. 3 **DET MÅNGKULTURELLA BIBLIOTEKET** - studiebesök på Möllevångskolan i Malmö,
LINA SVANBRINK/JESSICA ANDERSSON
- s. 7 **TORSTEN BENGTTSSON, FÖRFATTARE OCH SPECIALPEDAGOG, HAR ORDET**
- s. 12/13 **PROJEKTET FREELIB i Lund**
Med ett nytt bibliotekssystem ska skolbiblioteken och folkbiblioteken förenas. DANIELLA MELIN
- s. 14/17 **TIPS PÅ BÖCKER OCH INTERNETSIDOR**
- s. 18 **AFRIKA PÅ SKÅNE SOCIAL FORUM i Lund**, MAUD HELL
FRAMTIDEN ÄR LJUS – tips om Hans Roslings hemsida om Global hälsa
- s. 19 **UTBLICK – SMiLE & SökaSpråkaLära** - regeringens satsning till hösten
FLASHBACK – INTERAKTION ELLER SAMARBETE - utbildningsdag i Länsbibliotekets regi

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Det här året har börjat bra med vår lyckade berättarkonferens i Hässleholm 2 mars! Läs mera om den i bladet. Styrelsen har varit i Örkelljunga och haft möte i Utbildningscentrums bibliotek. Vårt nästa styrelsemöte håller vi i Skegrie skola i Trelleborgs kommun och nästa konferens blir i Kristianstad. Vi sprider alltså ut oss här i Syd! Vi har också våra tentakler ute i Blekinge och Småland med hjälp av medlemmarna och vi ska i vår besöka Årets skolbibliotek 2005 i Älmhult.

I dagarna har det kommit nyheter om en ny utbildning, som startas på uppdrag från myndigheten för skolutveckling för att stärka skolbibliotekens roll. Det blir Växjö Universitet och högskolorna i Malmö och Kristianstad, som med början i höst kommer att erbjuda kommuner kostnadsfria lokala skolutvecklingsprojekt under en längre tid. Bevaka detta! Kanske din kommun ska satsa på en sådan kompetensutveckling?

Föreningens internationella arbetsgrupp jobbar med vår Afrikadag i Simrishamn 1 september. Skriv in den i era kalendrar! Skolbibliotek Syd har blivit medlem i Nätverk Södra Afrika och vi hoppas kunna bjuda in någon från Sydafrika för att berätta om utvecklingen där, som verkar spännande.

Föreningen har fått många nya medlemmar. Kom gärna med synpunkter till oss i styrelsen och påverka höstens verksamhet!

Maud Hell

SKOLBIBLIOTEK SYD

är en ideell förening som arbetar med skolbiblioteksutveckling på bred front. Föreningen vill föra upp bibliotekets och bibliotekariens roll i skolan på dagordningen och stimulera till debatt och erfarenhetsutbyte.

STYRELSEN

Ordförande

MAUD HELL
Vikingaskolan Lund
046 - 35 71 64
maud.hell@lund.se

Sekreterare

LINDA BOSTRÖM
Skegrie bibliotek Trelleborg
0410 - 73 43 08
linda.bostrom@trelleborg.se

Kassör

GUNILLA GISSELQVIST
Västra Ingelstads bibliotek
V Ingelstad skola
235 41 Vellinge
040 - 42 59 20
gunilla.gisselqvist@vellinge.se

Ledamot

CHRISTINA STRÖMWALL
Skönadalskolan Hofterup
046 - 73 97 68
christina.stromvall@kavlinge.se

Ledamot

MALIN TROLLERYD
Klostergårdskolan Lund
046 - 35 58 86
matr90@skola.lund.se

Ledamot

MIMMI LYDEEN,
Utbildningscentrum Örkelljunga
mimmi.lydeen@orkelljunga.se

Suppleanter

ELNA ANDERSSON
Fjälkinge skola, Kristianstad

LOVISA ZANDER
Örkelljunga

MEDLEMSBLAD

SKOLBIBLIOTEK SYDS medlemsblad utkommer med fyra nummer per år. Kasta dig över tangentbordet och skicka in tips, idéer, resereportage, artiklar, tankar och funderingar. Det är tillsammans vi blir klokare!

För artiklar och idéer kontakta

REDAKTIONSKOMMITTÉN:

LINDA BOSTRÖM
ASTRID DEPERT
GUNILLA GISSELQVIST

MAUD HELL
ELNA ANDERSSON
CHRISTINA STRÖMWALL

STUDIEBESÖK: DET MÅNGKULTURELLA SKOLBIBLIOTEKET

Skolbibliotek Syd inbjöd under höstterminen 2005 till en konferens kring mångkultur på Möllevångsskolan i centrala Malmö. Torsdagen den 20 oktober samlades deltagarna i den nybyggda Möllevångsskolans bibliotek.

DAGEN INLEDDES med fika och mingel bland hyllorna och därefter hälsade LINDA BOSTRÖM från Skolbibliotek Syd alla välkomna.

Konferensen inleddes med att KERSTIN SMITH, skolbibliotekarie på Sorgenfriskolan, och ELISABET NISKAKARI, skolbibliotekarie på Möllevångsskolan, berättade om sitt arbete och samarbete. Efter detta följde en presentation av Möllevångsskolan och dess historia.

Möllevångsskolan, i sina nuvarande lokaler, stod klar i januari 2005. Tidigare huserade man i baracker under fyra års tid. När skolan var klar flyttade man in med befintliga elever och skolan har sedan dess dels byggts på underifrån och dels genom att elever flyttats över från Sofielundsskolan. Från och med nästa termin finns år F-9 på skolan.

Från början fanns inget bibliotek men när den nya skolan skulle byggas var rektorns mål att biblioteket skulle bli hjärtat i verksamheten och att detta skulle symboliseras genom att placera biblioteket centralt i skola. Skolbiblioteket ligger alltså i skolans centrum och är i två plan, med datorer för informationssökning och undervisning på andra våningen. En glasvägg ger utsikt över Folkets park. Biblioteket är ljusst, öppet och luftigt vilket ger en välkomnande atmosfär. Det finns även avskilda delar där man kan samla elever för bokprat eller bara sitta och läsa i lugn och ro. Biblioteket är modernt och vackert men de båda våningarna och öppenheten gör även lokalen mer svårarbetad. Det är svårt att hålla ljudnivån nere i biblioteket eftersom ljudet från ovanvåningen inte isoleras utan går rakt ner i biblioteket och snarare förstärks på vägen.

Uppbyggnaden av bibliotekets bestånd har skett i samverkan med elever och lärare. Eleverna har fått vara med och styra över exempelvis vilka tidskrifter som ska finnas på skolan. Möllevångsskolan arbetar mycket med läslust och kultur. Skolan ordnar författarbesök, det köps in mycket skönlitteratur och nästan inga läromedel.

Eleverna på Möllevångsskolan talar 42 olika språk och av dessa är arabiska den största språkgruppen. En naturlig konsekvens av detta blir därför att det köps in mycket böcker på arabiska och att det även lånas in böcker på arabiska och andra språk ifrån **Internationella biblioteket**. I stadsdelen finns fem skolor som fokuserar på olika språkgrupper utifrån de elever och det behov som finns och på Möllevångsskolan ligger alltså fokus på

arabiska.

Skolbibliotekarien samarbetar med modersmållärare och praktikanter för att kunna ge bokprat även på arabiska. Skolbiblioteket och skolan har arbetat mot föräldrarna i föräldracirkel och föräldramöten för att höja läsningens status i hemmen. Ett problem är att hitta tvåspråkiga pedagoger till skolan vilket hade underlättat integrationen.

Efter att Kerstin och Elisabet berättat hur de arbetar fick vi sätta oss i grupper och diskutera hur man på olika sätt kan arbeta för det mångkulturella biblioteket. En sak som togs upp är bristen på bra skönlitteratur som ger positiva bilder av barn från andra länder. Vi fick en del lästips bland annat genom projektet **Macondo** (se faktarutan) som själva beskriver sig som en vägvisare till världslitteraturen.

Efter lunch, som bestod av en fantastiskt god palestinsk buffé, fortsatte dagen. ANNIKA WELANDER-HÅKANSSON, biträdande rektor på Möllevångsskolan, och ÅSA RANTZOW, pedagog, berättade mer om skolans och stadsdelens språkliga profilering.

Södra Innerstaden, dit Möllevångsskolan hör, har utarbetat ett speciellt språkutvecklingsprogram. Det är ett gemensamt åtgärdsprogram för hela stadsdelen som innefattar både skolor och förskolor. Tidigare utvecklade varje skola och varje förskola själv sin målsättning. En viktig poäng med programmet är att flerspråkighet ska ses som en resurs och inte som ett problem. Språkutvecklingsprogrammet är även tänkt att fungera som styrdokument ute i verksamheterna. I detta sätt att arbeta ingår även att skolorna och förskolorna ska ha ett interkulturellt förhållningssätt, det vill säga att alla kulturer och språk ska ses som likvärdiga. Det är därför viktigt att synliggöra alla kulturer både i vardagen och vid högtider. För att uppnå språkmålen har det satsats mycket på fortbildning för personalen och diskussioner om mångkultur och interkulturalitet har förts på olika plan.

LINA SVANBRINK
JESSICA ANDERSSON

Anm: I nr 4/2005 berättade Elisabet Niskakari ingående om sitt arbete som skolbibliotekarie på Möllevångsskolan. /Red

**macondo –
vägvisaren till världslitteraturen**
presenterar latinamerikanska,
karibiska och afrikanska författare
och deras översatta verk. Snart
finns även författare från Nord-
afrika, Mellanöstern och Asien.

www.macondo.nu

Ett nytt barnboks-förlag, som tillhör
förlaget Tranan, låter världen ta plats
bland barn- och ungdomsböckerna i
Sverige: www.tranan.nu

ATT BERÄTTA ÄR INGEN KONST!

"Alla kan bli sin egen Bergman". Så kan man sammanfatta mediepedagogen LARS FERNEBRINGS inspirerande presentation av det digitala berättandet. Dessutom lät berättargruppen FROG deltagarna uppleva och pröva gammal hederlig berättarkonst. Skolbibliotek Syd hade inbjudit till eftermiddagen med temat *Att berätta är ingen konst* i Hässleholms Kulturhus den 2 mars.

Inbjudan till *Att berätta är ingen konst* i Hässleholms Kulturhus lät lockande då berättandet ligger mig varmt om hjärtat. Att det skulle handla om det digitala berättandet hade jag inte klart för mig och hade jag vetat det hade jag nog inte anmält mig av ren okunskap och rädsla för tekniken i sig. Väl på plats fick jag se nya möjligheter öppnas för mina elever men även för mig själv som privatperson. Tänk att få se sina egna texter och berättelser kopplade till bilder och utlagda på nätet så att "alla" kan ta del av det. Vilken kick man kan ge sina elever när de får klart för sig att detta inte bara är ett arbete som ska läsas av läraren och sedan stoppas undan i en låda utan ett levande och rörligt material som finns kvar att visa upp för andra intresserade. Att få jobba med bildmontage, IT-teknik mm kan ju få även skol- och läströtta elever att engagera sig.

DET DIGITALA BERÄTTANDET

Vad går då detta digitala berättande ut på? Jo, LARS FERNEBRING, media-pedagog för UR Skåne, och hans medarbetare inbjuder till en två dagars workshop. Dessa handledare ger den berättarsugne den hjälp man behöver för att läsa in sin text och sätta bilder till historien. Kravet är att man har med sig en text på ca 200 ord och ett antal bilder som kan passa till, detta kan vara foto eller skannade teckningar mm bara de ligger på en CD-skiva. Sedan startar processen med att kombinera ihop bilder och text samt att läsa in berättelsen. Man börjar med att arbeta två och två genom att läsa upp den medtagna texten för varandra. Så ställs frågorna: *Vad vill jag höra mer av? Vad vill jag höra mindre av?* På så sätt bearbetas de olika historierna tills det är dags att läsa in dem och kombinera ihop dem med bilderna.

De färdiga filmerna ligger på ungefär 2 minuters längd och exempel hittar ni på www.ur.se/rfb (*Rum för berättande*).

berättaren och lyssnaren. Detta fick vi ett ofrivilligt bevis på då Lottas berättande plötsligt stördes av en mobiltelefon! Berättaren visade då

Digital berättelse

En kort film producerad av den som själv berättar. Berättelsen utgår från egna fotografier, texter, videoinspelningar och ljudupptagningar som redigeras med enkla redigeringsprogram.

Lars Fernebring lät oss se några smakprov, alltifrån en fnissig och högst personlig tolkning av ordet "Skratt", via en pensionärs barndomsberättelse ledsagad av egna teckningar till ett gripande egen porträtt av en lärares vardag. Alla upplevde vi nog då hur tydligt ordens innehåll förstärktes av bildspråket.

prov på sin improvisationsförmåga genom att på ett elegant sätt både väva in och avstyra detta störande

moment i sin historia.

Gruppen fick sedan pröva på den fria berättarkonsten genom lite olika övningar. Två och två fick man kort berätta om sin morgon, och att en minut kan vara så lång märker man inte ofta... Sedan gällde det att återberätta den andres morgon för en

tredje person och det gav bra träning i att göra någon annans historia trovärdig. Vidare blev det några grupparbetsövningar där det bl.a. gällde att få ihop en historia om ett inbrott och tre gosedjur. En person ur varje

www.ur.se/rfb

Rum för Berättande – Berättelser ur livet, berättade av dig!

Målet med Rum för Berättande är att utifrån metoden digitalt berättande undersöka, utveckla och öka möjligheten att uttrycka och dela sina egna berättelser med andra. Vi vill också göra det personliga berättandet användbart i olika pedagogiska sammanhang.

Alla har en berättelse. Alla behöver möjligheten att dela sin berättelse med andra.

BERÄTTARGRUPPEN FROG

Näväl, modern teknik i all ära men strömmen kan ju gå? Genom att tända levande ljus så gjorde CHRISTINA STRÖMWALL en tydlig markering att vi nu gick över till det muntliga berättandet. Hon och kollegan, LOTTA DAVIDSON-BASK, från berättargruppen FROG lät oss uppleva gammal hederlig berättarkonst då de drog ett par skrönor rakt upp och ner. Även vi i publiken fick delta i gestaltningen med olika ljudeffekter, för berättarkonsten är ju ett samspel mellan

grupp fick sedan inta "scenen" och det talades om vikten av att inta rummet, att göra det till berättandets arena genom enkla medel som t. ex. det tända ljuset. Storyn tog oss sedan på ett fantasifullt sätt från födelsedagspresenter via anställningsvillkor inom handeln till Afrikas kolonisering för att avslutas bland utrotningshotade djur och inbrottstjuvens taskiga barndom! Följ den röda tråden om ni kan.....men här såg vi tydligt vikten av inlevelse för att kunna övertyga publiken om de mest tokiga sammanhang.

→

EN EFTERMIDDAG I BERÄTTARÅRETS TECKEN

→

Nästa uppgift var att med hjälp av ordappar få gruppen att skapa en historia. Trots att det visade sig att alla grupperna fått samma ord så bjöds vi på både sagor av gammalt klassiskt Grimm-snitt till moderna tidsenliga varianter om byte av yrkeskarriär. Åter igen var det som om orden hade eget liv och flög ut på vilka äventyr som helst om bara berättaren vågade följa med i svängarna.

Christina och Lotta gav även tips om hur man lyckas som berättare. Det gäller att försöka "äga" församlingen, att vara kung och helt lugnt ge intryck av att: *Jag fixar det här.*

Avskärma rummet så att det blir mer slutet och en lugn bakgrundsmiljö, detta kan göras t. ex. genom tyg, skärmar samt att släcka ner ljuset. Man kan också välja att alltid vara på samma plats eller använda samma attribut så att främst de små barnen känner igen sig och vet att nu är det berättarstund. Det kan vara genom ett visst tyg över stolen eller att sparka av sig skorna för att visa de speciella "sagoraggssockarna". Det viktigaste instrumentet när man som muntlig berättare *reser med lätt packning* är ju givetvis rösten – för att kunna göra berättelsen levande och variationsrik och gripa tag i åhörarna.

Vi fick också tips på litteratur både om konsten att berätta och med lämpliga berättelser. Tjejerna själv hade gått en kurs för **BRÅK** (Berättarakademien) på Fridhems folkhögskola och rekommenderade denna varmt då detta "att göra berättelsen själv går på djupet, genom hjärtat inte genom hjärnan".

Avslutningsvis fick vi höra en historia om att sanningen kan vara så olika. Sant är i alla fall att vi verkligen fick något nyttigt med oss i bagaget efter den här eftermiddagen...

Vid pennan **CHRISTEL DAHRE**
Mala skola, Hässleholm

FROGs boktips om berättarkonsten

Claesson, Christina: Berättarens handbok manual med starthjälp och felsökning. Alfabeta 2005

Eriksson Monika: Berättarlust - läslust. Sagomuseet 2005

Eskild, Hambro: Snick och snack. En praktisk bok om muntligt berättande. Liber 2005

Rehman, Mats: Berättelsens röst. En resa genom det muntliga berättandets Sverige. W&W 2002

Några få samlingar av berättelser

Gustavsson, Per: Väck inte den björn som sover, Alfabeta 2004

Lundström Janne: Spindelns list. Norstedts 1995

Palmenfelt, Ulf: När fan flådde smeden och andra hiskeliga historier. Tiden 1992

Rehman, Mats: En klunk av Kvasers blod. Berättelser från himmel och helvete.

Bonnier Carlsen 1999

Ge ett lugnt intryck!
Gestalta rummet!
Skapa 'ritualer'!
Träna rösten!
Välj lämpliga berättelser!

←Christina & Lotta →

BERÄTTARKONSTENS HEMLIGHET: FÖRÄLSKA DIG!

CHRISTINA CLAESSION är berättare och författare. Hon berättar enbart egna originalberättelser. Hon har en förkärlek för erotiska rysare och skrönor om hundar. Du kan möta henne på Hovdala slott, på en maratonvandring med berättelser längs vägen, sovande i toppen av ett träd.... Christina Claesson är en av fyra medlemmar i **Berättarakademin, BRAK** (www.brak.nu). 2005 publicerades hennes bok *Berättarens handbok*, en manual för muntligt berättande (Alfabetabörlag). Hennes egen webbsida är på www.skriwa.nu

MAN KAN INTE lära sig att berätta utan att berätta. Berättarkonsten kan på så vis liknas vid förälskelse. Om du är kär och vill väcka den åtråddas kärlek, kan du sitta hemma och formulera det mest fantastiska kärleksbrev. Du kan skriva smäktande dikter och finna lysande formuleringar för dina känslor. Du kan citera världslitteraturen och med hjälp av rimlexikon få ihop en oemotståndlig kärleksförklaring.

Men ögonblicket kommer, då orden måste överlämnas till mottagaren. Då du måste stå där öga mot öga med den älskade, medan hela din varelse skälver av hopp blandat med bottenlös skräck för att bli avvisad. Hon kanske inte förstår vad du menar? Han kanske tycker att du är löjlig? Hon vet kanske inte ens vem du är? Han kanske kommer att skratta ut dig?

Mötet måste äga rum och faran måste konfronteras, annars är kärleksbrevet inget annat än en hypotes, ett luftslott eller en ritning utan vare sig bygglov eller brädgård. Den olyckliga kärleken är inte den obesvarade, utan den aldrig framsagda.

Det är likadant med berättarkonsten. Du kan sitta hemma och tänka ut eller skriva den mest fantastiska berättelse. Du väljer formuleringar, vässar argument. Men det är först i mötet, ansikte mot ansikte med lyssnaren, som berättelsen blir till. Det är först i lyssnarens mottagande, i interaktionen, som berättelsen börjar leva. Och i det överlämnandet kan finnas samma skräck som i kärleksmötet, skräcken för att bli avvisad, missförstådd och bortgjord. Skräcken för att blotta sitt innersta och göra sig sårbar. Men också den underbara lyckan i att bli mottagen, se berättelsen få liv och lyssnarnas ansikten lysa.

Man blir berättare genom att lyssna, berätta, lyssna och berätta igen. Lyssnandet och gensvaret är alltså halva berättarkonsten. Detta är en skillnad mellan berättarkonsten och det skriftliga diktandet, den skriftliga litteraturen. Den skrivande författaren kan mycket väl klara sig bra helt ensam. Somliga påstår till och med att det blir bättre ju mindre man tänker på mottagaren.

Jag vet, för jag ägnar mig åt båda. Själv tycker jag det är ganska sorgligt, att som författare sällan få uppleva ansiktet på sina läsare medan de läser. Det händer förstås

att man ber någon läsa en text man skrivit. Då sitter man som en hök och bevakar deras ansiktsuttryck och försöker gissa vad de upplever - och vad det är de läser. För det kan man ju inte veta exakt, hur långt de har kommit i texten.

Därför blir det ofta konstigt. Så snart jag ser ett leende, avbryter jag och frågar: Vad läser du nu? Vad är det nu du skrattar åt? Så måste de stanna upp och förklara, och läsandet är avbrutet. Man är inne i en samtalsituation, vilket ju redan är något annat.

Det är samtidigheten i upplevelsen som är den stora kvalitén i det muntliga berättandet. Precis som med förälskelsen. Jag möter din blick samtidigt som du möter min - det är vad det handlar om.

Utväxling äger rum. Det är inte alls samma sak om jag säger att jag älskar dig idag - sedan tar det ett år, via redaktörer, tryckerier och distributionsnät innan mina ord når dig. Och när du sedan (kanske) svarar att du älskar mig också, då är

jag redan långt långt borta, dina ord studsar i bästa fall mot min rygg, för jag är redan inbegripen i ett annat samtal med någon annan. Förmodligen någon, vars ögon möter mina samtidigt som berättelsens bilder skapar ett gemensamt rum för vår kärlek att vistas i.

Det är först i mötet, ansikte mot ansikte med lyssnaren, som berättelsen blir till. Det är först i lyssnarens mottagande, i interaktionen, som berättelsen börjar leva. Och i det överlämnandet kan finnas samma skräck som i kärleksmötet, skräcken för att bli avvisad, missförstådd och bortgjord. Men också den underbara lyckan i att bli mottagen, se berättelsen få liv och lyssnarnas ansikten lysa.

CHRISTINA CLAESSION
Författare, medlem i
Berättarakademin

FÖRFATTAREN HAR ORDET: TORSTEN BENGTTSSON

TORSTEN BENGTTSSON är född och uppvuxen i Landskrona. Idag bor han med sin familj strax utanför Höör. Han är utbildad specialpedagog och har under många år arbetat med elever som på ett eller annat sätt haft det svårt att klara av sin skolgång. Som författare skriver han för barn i grundskoleåldern.

JAG VILL BÖRJA med att tacka för att jag fått förtroendet att skriva några rader i er fina medlemstidning. Mitt namn är TORSTEN BENGTTSSON och jag är specialpedagog och författare. Under många år har jag arbetat med elever som på ett eller annat sätt har haft det svårt att klara av den vanliga undervisningen. För de här eleverna har jag berättat mängder med egna historier som så småningom har blivit till fem barnböcker. Jag debuterade 2002 med *Bland hajar och andra äventyr* på bokförlaget Hegas.

Jag hoppas att även 2006 blir ett spännande bokår. Jag har just kommit ut med *Döden dö* som är en fristående fortsättning på fotbollsgänget från böckerna "Rädda Ali" och *Mördare*. I den här boken sätts kamratskapet verkligen på sin spets när en av kompisarna mister sin pappa. Det är en lite sorglig bok men som ändå ger hopp om att livet trots allt går vidare. Ur sorgen kan vi hämta ny visdom och kraft.

I början på året kom även *Upptäck Sverige*. Det är första boken av tre i **Upptäckarserien**. Det är läroböcker i geografi och naturkunskap för årskurserna 4-6. I den här serien försöker jag tillsammans med ANNICA HEDIN att skriva läroböcker som även svaga läsare kan ta till sig utan att det inskränker på grundläggande fakta.

Just nu arbetar jag med två nya böcker inför 2007. Dels är det en barnbok som går under arbetsnamnet *Flykt på liv och dö*. Den är i det närmaste färdig och handlar om en svensk pojke som under andra världskriget får följa med sin pappa ombord på en fiskebåt för att rädda flyktingar undan nazisterna i Danmark.

Den andra boken är uppföljaren till *Upptäck Sverige* som ska heta *Upptäck Europa*. Jag och Annica Hedin arbetar vidare med konceptet från den förgående boken.

Till sist skulle jag vilja framföra en önskan:

Jag och många med mig i skolans värld har märkt att våra skolbarn läser allt sämre. Därför tycker jag att lärarhögskolorna i Sverige omedelbart inför obligatorisk undervisning i läs och skrivinläring för alla blivande lärare. Det är skandal att en nyutexaminerad lärare kan gå en lång utbildning utan att få med sig det viktigaste verktyget i sin lärargärning. Ingen skulle väl drömma om att ge målaren färg men inga penslar.

Tack för ordet!

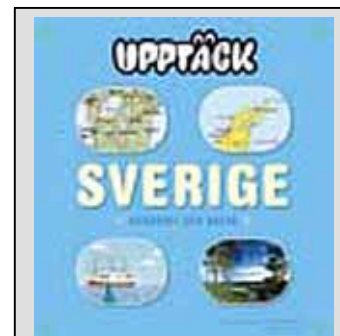
TORSTEN BENGTTSSON

Debutboken 2002 - En spännande bok där en tolvårig pojke berättar om tre äventyr han varit med om.

Tredje, fristående berättelse i serien om det fotbollstokiga pojkgänget.

Till boken finns också en arbetsbok där eleverna får träna att läsa kartor, att jämföra fakta och hitta sammanhang. Arbetsboken innehåller också ett utvärderings-schema, där eleven själv kan se sina framsteg.

JAPANSKA SERIER - MANGA

MIKAEL MOUTAKIS, ordförande i föreningen *Mangakai Lund*, föreläste i februari på SkolBiblioteksCentralen i Lund om fenomenet *manga*. Intresset för *manga* har ökat kraftigt i Sverige de senaste åren, särskilt bland barn och unga. Men vad är *manga* egentligen? Moutakis redde ut en hel del frågor och slog hål på några av de vanligaste missuppfattningarna.

INGEN TECKNINGSSTIL

Manga är samlingsnamn för japanska serier. Det är inte någon teckningsstil eller ett särskilt sätt att teckna på, utan helt enkelt benämningen på serier gjorda i Japan. Att kalla något för svensk *manga* kan alltså liknas vid att säga "svensk amerikansk film". Som *mangatecknare* har man stor frihet och serierna varierar en hel del stilmässigt. Däremot finns det gemensamma drag som många japanska tecknare använder i sina serier. Ett sådant drag är de stiliserade ansiktena med stora ögon.

Mannen som grundlade många av de drag som idag förknippas med *manga* var OSAMU TEZUKA, en känd japansk serieskapare som påbörjade sin karriär

Manga – det började med HOKUSAI (konstnären som skapade träsnittet *Den stora vågen*) för nästan 200 år sen. Den moderna mangans fader är OSAMU TEZUKA, som började sin karriär på 1950-talet.

"*Manga* är film, men gjord av bild och text på papper"

så kan man beskriva *manga*. En serie kan ha sida upp och sida ner med bara stora bilder, helt utan text. Man LÄSER *manga*.

är inte ute efter att teckna realistiskt. *Manga* vill symbolisera något snarare än att göra en korrekt avbildning av omvärlden och kryllar därför av bild-metaforer.

Katsushika Hokusai myntade ordet *manga*, som betydde ungefär "slarvig/vimsig/hafsig bild".
(Bildkälla: www.easterwood.org/hmmn/archives/000182.html)

på 1950-talet. Tezuka fick inspiration av bland annat Disneys figurer, med *Betty Boop* i spetsen. Det är i regel de goda karaktärerna i *manga* som har stora ögon. En förklaring till att de ofta tecknas så är att människor tenderar att hysa positiva känslor till figurer med stora ögon i proportion till sin storlek, till exempel kattungar och små barn. Skurkarna i *manga* ges ofta mindre ögon. De flesta *mangatecknare*

är i serieform. I Sverige är motsvarande siffra 0,5 %. *Manga* är i Japan minst lika stort som TV, film och litteratur. Till och med instruktionsböcker kan förekomma i form av *manga*. De tre vanligaste kategorierna är *manga* för barn och ungdomar (t ex flick*manga*, pojkmanga), *manga* för ungdomar och vuxna (t ex skräck- och monster*manga*), samt *manga* för

vuxna (serier om mat eller som riktar sig till hemmafruar, golfspelare mm). Ytterligare en missuppfattning är att *manga* bara är sex och våld. Eftersom det finns *manga* med alla tänkbara innehåll och teman finns det naturligtvis även *manga* som innehåller detta. Hittills finns inte mycket sådan *manga* i Europa.

INGEN FLUGA

Mikael Moutakis menar att *manga* inte är någonting som har dykt upp i Sverige för att snabbt försvinna. Vi har haft ungefär 60 år av inflytande från amerikansk populärkultur i Sverige och 20 år av japansk. I Asien är Japan kulturell ledfigur i likhet med Nordamerika i västvärlden. Kring 1980 började de japanska TV-spelen komma in i svenska hem. På 1990-talet var det dags för den tecknade japanska filmen att göra entré. Anime fick dock inte samma enorma genomslagskraft som TV-spelen, men tillräcklig för att väcka uppmärksamhet. På 2000-talet fick *manga* sitt stora genombrott i Sverige. Många av de personer som har växt upp med TV-spel har också intresserat sig för *anime* och *manga*. Det är möjligt att fler japanska influenser följer efter *mangavågen*. Exempelvis kanske vi

INTE BARA FÖR BARN

En annan vanlig missuppfattning är att *manga* bara är för barn. En stor del av titlarna riktar sig visserligen till barn och ungdomar. Men det finns också mycket för vuxna. En viktig sak att förstå i sammanhanget är att **40 % av allt som trycks i Japan**

Mangakai Lund, en oberoende ideell förening, är öppen för alla som är intresserade av japansk populärkultur. Till en början låg fokus på visning av japanska tecknade filmer, *anime*. Det finns bl a en teckningscirkel, där träffas man en gång i veckan för att rita och prata om *manga*.

Hemsidan:
www.mangakailund.tk

kommer att få se mer av det som kallas *cosplay* (Costume play, den japanska motsvarigheten till maskerad). Det innebär att personer klär ut sig till en karaktär från någon *manga*, *anime* eller något TV-spel. →

MANGA – JAPANSKA SERIER

SKILLNADER MELLAN MANGA OCH VÄSTERLÄNDSKA SERIER

Först och främst är en *manga* i regel betydligt längre än en västerländsk serie. En europeisk serietecknare tecknar ca 80 sidor om året medan en japansk tecknare utför omkring 1000 sidor eller mer. Som ett extremt exempel visade Mikael ett *manga*-album som innehåller omkring 500 sidor och utkommer en gång i veckan. Att serierna är längre medför att de tecknas snabbare och görs enklare än de västerländska. Mest energi läggs på personer och mindre på bakgrund och omgivning. Fokuseringen på personerna har bland annat att göra med att den känslomässiga utvecklingen av karaktärerna är väsentlig i *manga*. De japanska serierna pågår ofta i många år, i likhet med långa litterära fantasyserier. Mikael är dock noga med att man inte ska blanda ihop *manga* och litteratur. Manga, och tecknade serier generellt, är ett helt eget media som Mikael skulle vilja placera någonstans mittemellan böcker och film. Likt filmen använder *manga* sig av bildsymbolik och genom fokuseringen på personernas interagerande har den även beröringspunkter med teatern.

Serien om *Lilla Himes Rosett* av MEGUMI MIZUSAWA innehåller romantik, drama, äventyr och magi – typiskt för flickserierna från 90-talet. (Källa: Manga, Katalog Östasiatiska Museet 2004)

KOMMERSEN OCH EFTERFRÅGAN STYR

Trots deras längd är *manga* inte dyrt i Japan. De trycks ofta på billigt papper och kastas i regel efter läsningen. Pengarna tjänas på de finare samlaralbu-

men samt på den enorma marknadsföringsapparat av leksaker, filmer, TV-spel och liknande som vanligtvis följer en *manga*. Serier är något mycket kommersiellt i Japan. De som inte säljer försvinner snabbt från marknaden.

MANGA I SVERIGE

Utbudet av *manga* översatt till svenska är fortfarande väldigt begränsat. Det kan kanske vara svårt att veta vad man ska köpa in till biblioteket. Mikael rekommenderar att läsa recensioner för att orientera sig bland mangatitlar. Eftersom *manga* ofta ges ut i långa serier tror han att det är en god idé att köpa in första och andra delen av flera intressanta titlar för att få ett brett sortiment och sedan överlåta till användarna själva att inskaffa fortsättningarna av de serier de finner intressanta.

ELIN FRÖJMARK, skolbibliotekarie
Lerbäckskolan, Lund

Mikael Moutakis rekommenderar:

Facklitteratur om serier, anime och manga:

- McCloud, Skott. (1995) *Serier – den osynliga konsten*. Stockholm
- Poitras, Gilles. (1999) *The Anime Companion – What's Japanese in Japanese Animation?* Berkley
- Schodt, Fredrik L. (2002) *Dreamland Japan – Writings on Modern Manga*. Berkley

Bra översatta mangatitlar på engelska:

- Kiyohiko Azuma. *Yotsuba&*. Alla åldrar.
- Fuyumi Soryo. *Mars* (15 band), 15+ år.
- Tomoko Ninomiya. *Nodame Cantabile*, 15+ år.
- Osamu Tezuka. *Adolf* (5 band), 15+ år, och allt annat av honom.

Bra översatta mangatitlar på svenska:

- Masashi Kishimoto. *Naruto*, pojkserie, 12-25 år.
- Hideaki Anno. *Neon Genesis Evangelion*, pojkserie, 15+ år.
- Arina Tanemura. *Time Stranger Kyoko*, tjejserie, 12-20 år.
- Kang Won Kim. *I.N.V.Y.*, flickserie, 12-20 år.
- Watase Yuu. *Fushigi Yuugi*, flickserie, 14-25 år.

Skolan öppnade sina dörrar för första gången hösten 2002 men det var inte förrän på våren 2003 som biblioteket kunde bistå eleverna med biblioteksservice. Skolan har sju gymnasieprogram och många vuxenstuderande på olika nivåer, uppdragsutbildningar och komvux. Sammantaget har skolbiblioteket ca 400 elever och ett trettiotal lärare att tillgodose. Det är ett levande bibliotek som utvecklas och förändras utan uppehåll.

DET ÄR ETT PRIVILEGIUM för mig som bibliotekarie att se ett nytt bibliotek växa fram, att se de nya blanka bokryggarna i hyllan och få vara med om det omsorgsfulla uppbyggnadsarbetet. I nuläget har vi ca 6000 titlar och ett femtiotal tidskrifter. Biblioteket är självklart fortfarande under uppbyggnad och tillsammans med skolans **Biblioteksråd** gör jag kontinuerliga nyinköp. Även personalen bidrar med litteratur till beståndet när inköpta böcker placeras och registreras i bibliotekets system. Biblioteket har också fått mycket välkomna donationer av privatpersoner. Engagemanget runt biblioteket ger mig en känsla av ett levande bibliotek som utvecklas och förändras utan uppehåll. Ett bibliotek i tiden.

ETT BIBLIOTEK I TIDEN

Utöver bibliotekets dagliga uppgifter så som utlån/återlämning, krav, vägledning och bokprat ingår också

utlåning av bärbara datorer, föreläsningar i studieteknik, informations-sökning och underhåll av skolans webbplats i bibliotekets service.

Biblioteket och bibliotekarien ska "finnas där" för eleverna och personalen på skolan. För att vägleda, stödja och underlätta det dagliga studiearbetet. I en värld där information finns i överflöd och svårigheten ligger i att kunna navigera sig igenom denna informationsdjungel är biblioteket en central punkt. Här finns kunskapen och hjälpen. För de elever som behöver lite extra hjälp finns hos oss tillgång till **DAISY spelare** och skivor, en lästlavdelning, tidskriften 8-sidor och CD-böcker. Genom biblioteket har skolan också ett **filmavtal**

till stöd för undervisningen.

När våra nya elever börjar efter sommaren får de en introduktion i biblioteket med rundvandring, söktips och möjlighet att införskaffa lånekort. Vi har samma bibliotekssystem som huvudbiblioteket vilket underlättar verksamheten. Lånekorten är desamma och vi kan se bestånden på kommunens andra bibliotek och filialer. Utbildningscentrums bibliotek fungerar tidvis även som komplement till ortens folkbibliotek, från vilka vi tar emot i genomsnitt en fjärrlåneförfrågan i veckan. Från folkbiblioteket utgår också Örkelljungas skolbiblioteksgrupp, där ortens skolbibliotekskariärer träffas och utbyter erfarenheter och planerar gemensamma projekt. Vi har en gemensam sida på nätet med tips och material för skolbibliotekskariärer, skolbiblioteksbanken. Gruppen är ett stort stöd för en annars underrepresenterad yrkesgrupp ute på våra skolor.

Del i den kommunala biblioteksverksamheten:

- skolbiblioteksgruppen som utgår från folkbiblioteket
 - samma katalogsystem
 - samma lånekort
 - möjlighet till fjärrlån

SKOLANS HJÄRTA OCH HJÄRNA

Under skolåret har vi på Utbildningscentrum cirka tio **bokutställningar** inom olika litterära genrer och några utställningar som är knutna till evenemang eller högtider. Ett exempel

I bibliotekets service ingår utöver de traditionella uppgifterna:

- utlåning av bärbara datorer
- föreläsningar i studieteknik
- underhåll av skolans webbplats

Örkelljunga Utbildningscentrum

är vår utställning i samband med förintelsens minnesdag. Pippidagarna är ytterligare en aktivitet vi genomfört i samarbete med elever, lärare och folkbiblioteket. När Pippi Långstrump fyllde 60 år skapade elever från vårt barn och fritidsprogram en **aktivitetsdag** för ortens förskolor och skolor på folkbiblioteket. Figurer ur Pippi-böckerna var representerade och guidade barnen runt i biblioteket där de bl.a. fick sätta svansen på lilla gubben, leta efter Pippis guldpenningar och fika med Piraterna. Dagen var mycket uppskattad av både barn och vuxna.

Biblioteket är öppet under hela skoldagen men endast bemannat av bibliotekarie 20h/v. Under skoldagen har eleverna tillgång till referensavdelning, fack- och skönlitteratur, självutlån, tidskrifter, klassuppsättningar och en studiehall. Studiehallen används i första hand som läsesal med uppkopplingsmöjligheter för bärbara datorer men kan också användas som undervisningssal och utställningshall.

UTBILDNINGSCENTRUM ÖRSKELLJUNGA

www.orskelljunga.se/utbcentrum/bibliotek

I en inbjudande och ljus biblioteksmiljö utgör cirka 6000 titlar, ett femtiotal tidskrifter och två dagstidningar stommen i bibliotekets bestånd av tryckta medier.

I **studiehallen** finns även vår referensavdelning med fyra olika uppslagsverk och facklitteratur i många ämnen.

Arbetet är stimulerande och roligt. Att vara bibliotekarie på en skola är också att vara en extra vuxen i skolmiljön, en samtalspartner och en kompis. Vår arbetsmiljö är ljus och modern med många möjligheter till teknikanvändning. Bibliotekets placering i centrum av skolan gör det till en naturlig mötesplats och knutpunkt där det finns utrymme för både arbete och umgänge. **Vi åtnjuter den lilla skolans privilegium av personlig kontakt med både elever**

Örkelljungas skolbiblioteksgrupp:

Ortens skolbibliotekarier träffas och utbyter erfarenheter och planerar gemensamma projekt.

Det finns en gemensam sida på nätet med tips och material:

Skolbiblioteksbanken.

och personal, hos oss ”försvinner inte någon i mängden”. För mig som bibliotekarie innebär det en närmare kontakt och större samarbetsmöjligheter med lärarkollegiet och en individuell kontakt med eleverna.

Självklart finns det och ska alltid finnas utrymme för förbättringar och förändringar men vi är mycket stolta över vårt bibliotek.

Besök oss gärna Irl eller gå in på vår hemsida där mer information finns om bibliotekets verksamhet.

MIMMI LYDEÉN
stolt bibliotekarie

Mimmi Lydeén,
en stolt bibliotekarie
i Örskelljunga
utbildningscentrums
skolbibliotek.

I september 2005 var det officiell upptakt för det projekt som för skolbiblioteken i Lund kommer att pågå fram till 2008. Under en 3-årsperiod ska samtliga 31 kommunala grundskolor i Lunds kommun få nytt bibliotekssystem. Axiells nya webbaserade skolmodul, FreeLib, blir grunden.

VID FOLKBIBLIOTEKEN i Lund används BookIT, vilket är det bibliotekssystem som grundskolebiblioteken kommer att anslutas till. Överenskommelsen för projektet har träffats mellan Kultur & Fritid, Centrala skolförvaltningen och Axiell AB. I samarbete med Axiell är Lund enligt avtalet med och utvecklar ett speciellt skolanpassat gränssnitt (FreeLib), som kan sägas är en variant på modersystemet BookIT.

FÖRDELAR MED ETT GEMENSAMT BIBLIOTEKSSYSTEM

Bakgrunden till projektet har kommit dels av att det bland skolbiblioteken har funnits en brokig flora av bibliotekskataloger: avsaknad av katalog, kortkatalog, BiblioMatik och BookIT. Syftet med projektet är att för grundskolorna knyta an till BookIT, det bibliotekssystem som finns inom Folkbiblioteken i Lund. Därmed får man tillgång till ytterligare kompetens inom kommunen vad gäller kataloghantering, informationssökning samt teknik.

Genom att modernisera samtliga skolbibliotek får alla elever och all skolpersonal i kommunen tillgång till en

modern, sökbar katalog via Internet. Det bidrar också till möjligheten att på sikt utveckla samarbetet inom ett rektorsområde, inom hela kommunen och mellan skol- och folkbibliotek.

För elever och skolpersonal finns ytterligare en viktig fördel, nämligen den pedagogiska vinsten att möta ett enkelt webbaserat gränssnitt för sökning i katalogen. Detta gränssnitt kommer att vara detsamma som möter användaren inom Folkbiblioteken.

I utvecklingsarbetet ingår även utveckling av en metod för inläsning av nya låntagare samt uppdatering av låntagare. Detta kommer att ske genom överföring av elever från kommunens elevregister till systemet. Något som innebär automatisk hantering av låntagarposter. När eleverna byter klass, börjar nytt läsår, byter adress etc så uppdateras informationen automatiskt i BookIT via elevregistret.

ANSVAR FÖR PROJEKTET

Projektet har en ledningsgrupp bestående av kommunens skoldirektör STEN-BERTIL OLSSON, kommunens tre skolchefer LENA LEUFSTEDT, KARIN SANDBERG, ANN-BRITT WALL-

BERSÉUS och bibliotekschef GUNILLA HERDENBERG. Två projektledare, NICLAS BENDROTH (Centrala Skolförvaltningen) GUNNEL OLSSON (Folkbiblioteken, SkolBiblioteks-Centralen) ingår som adjungerade i ledningsgruppen. Under senhösten fick projektledaren från Centrala Skolförvaltningen andra uppgifter och ersattes av JONAS HÄLLEBRAND. För projektsamordningen och det mer praktiska arbetet tillsattes undertecknad, DANIELLA MELIN. Ytterligare resurser finns att tillgå som nära samarbetspartners för projektsamordnaren: INGRID ANDRÉ, systemchef inom Folkbiblioteken samt LIZ JOSEFSSON ansvarig för Katalogavdelningen inom Folkbiblioteken.

BOOKIT ELLER FREELIB?

I avtalet med Axiell ingår BookIT för de fackutbildade skolbibliotekarierna. Lärarbibliotekarierna kommer däremot att använda FreeLib, det webbaserade gränssnitt som även kan ses som en förenklad variant av BookIT.

Skolpersonal samt elever kommer att kunna söka, reservera och låna via Opac. Med andra ord finns det tre olika varianter av samma system. Därför har vi i Lund beslutat att ge samtliga varianter ett namn där modersystemets namn ingår, nämligen BookIT. FreeLib kallar vi BookIT-lärare, Opac för skolan kallar vi BookIT-elev. Vi tror att enhetlighet i namnen minskar förvirringen hos våra slutanvändare.

START FÖR DET 3-ÅRIGA PROJEKTET

Det 3-åriga projektet inleddes höstterminen 2005 med två pilotskolor. Skolbibliotekarierna LIN NILSSON på Genarps skola och CHRISTINA LUNDBORG på Gunnesboskolan samt skolbibliotekarien KLARA ÖNNERFÄLT på Backa- och Lovisaskolan (som arbetar i ett fristående BookIT och

LIN NILSSON (Genarps skola) och CHRISTINA LUNDBORG (Gunnesboskolan) arbetar med lokalisering på Gunnesboskolans bibliotek.

som kommer att konverteras över till Lunds kommun april 2006), bildade den första arbetsgruppen tillsammans med projektsamordnaren.

Hösterterminens arbete fokuserades i stort på att komma fram till en grundmall som i fortsättningen ska gälla för Lunds skolor. Det gällde strukturen i BookIT-systemet, hur skolorna ska läggas upp med enheter, avdelningar, parametersättning etc.

För pilotskolorna inleddes arbetet rent praktiskt under vecka 42 med utbildning och start av lokalisering av de två skolbibliotekens bestånd. Lokalisering av varje skolbibliotek föregås av en grundlig mediaöversyn, som enligt projektplanen ska genomföras av skolbibliotekarien i samarbete med SkolBiblioteksCentralen. Mediaöversynen görs för att garantera att skolbiblioteket har ett aktuellt, adekvat och fräscht bestånd.

Under tiden för lokaliseringen har utlåningen av media skett i Bibliomatik, som de aktuella skolorna hitills haft. Detta då arbetet med elevregistrets överföring till BookIT-systemet inte var klart utarbetat innan vecka 9, 2006. Innan dess var det inte möjligt att starta med cirkulationen.

ARBETSGRUPP – ETT SÄTT ATT SKAPA SAMHÖRIGHET

Tanken med en arbetsgrupp har varit att i ett inledande skede fungera som bollplank för projektsamordnaren. Det har från första början funnits en

tanke om samarbete mellan skolbibliotekarierna i form av stöd till varandra, arbetsbyte och hjälp med lokaliseringen. Alla i arbetsgruppen har varit positiva till arbetsbyte. Det har visat sig ge mervärden i form av sociala kontakter med andra skolbibliotekarier och professionellt utbyte som kan ses som en form av kompetensutveckling. Därutöver är det ett också ett faktum att man är effektivare när man är fler som arbetar tillsammans. Det har helt enkelt bidragit till att öka känslan av att "vi gör detta gemensamt"!

När skolbibliotekarierna i arbetsgruppen är klara med arbetet på sin egen skola, kommer de sedan att hjälpa andra skolbibliotekarier som involveras av projektet. Det gynnar kunskapsöverföringen från skolbibliotekarie till skolbibliotekarie i projektet.

UTVECKLINGSARBETET

Sedan projektstart har det intensiva arbetet pågått att tillsammans med Axiell utveckla FreeLib-gränssnittet. I februari 2006 fick Lund en slutgiltig version med de funktioner som är tänkta att ingå. Vad gäller FreeLib, arbetar vi nu i Lund med att sätta vår egen prägel på gränssnittet. Det innebär att vi beslutar vilka funktioner som slutligen ska finnas med för Lunds del, byter färg och sätter en egen logga.

Den automatiska överföringen av elever från elevregistret till BookIT har också funnits med på agendan

sedan start och testats ett par gånger. Det arbetet kulminerade med start av cirkulation på Genarps skola vecka 9, 2006. Efter utvärdering av hur det fungerar kommer även Gunnesboskolan att starta.

FRAMTIDEN

Under vecka 7 gick startskottet för ytterligare två skolbibliotek, med utbildning av skolbibliotekarierna och start för lokalisering. Under våren arbetar de intensivt med lokalisering av sitt bestånd.

Vårterminen fokuseras på att med start vecka 9 sätta igång med cirkulation och en fungerande överföring av elevregistret till BookIT. BookIT-elev (Opac), kommer att finnas på varje skola när start av cirkulation sker, så att eleverna och även skolpersonalen kan söka i skolans bibliotekskatalog.

Arbetet med FreeLib (BookIT-lärare) fortsätter och förhoppningsvis kan det börja testas live under senvåren.

DANIELLA MELIN

Bibliotekarie,

SkolBiblioteksCentralen i Lund

Mer information om projektet:
SkolBiblioteksCentralens hemsida:
www.sbc.lund.se

Mer information om FreeLib:
Axiells hemsida: www.axiell.com

Arbetet pågår för fullt – här är det Lin Nilsson i Genarp skolans Mediatek som lokaliserar beståndet.

PEDAGOGISKA BOKTIPS

Läslust och läslist : idéer för högstadiet och gymnasiet, Inger Norberg (red.), BTJ Förlag 2005

I förordet till *Läslust och läslist : idéer för högstadiet och gymnasiet* skriver redaktören Inger Norberg om boken. Den är en uppföljning av *Läslust och lättläst : att förebygga och reparera lässvårigheter och bevara läslusten* som kom 2003. Den behandlade dock alla åren från 0-16 medan *Läslust och läslist* riktar sig till pedagoger för år 7-9 och gymnasiet. Den innehåller idéer för hur man skapar läslust på olika sätt, information om nya rön inom forskning och nya hjälpmedel för funktionshindrade. I boken tas många olika arbetsformer, som är språkutvecklande och läsfrämjande, upp och hur man kan arbeta med dessa. **Exempel på arbetsformer** är

muntlig berättande,
boksamtal,
bokcirklar,
högläsning,
estradpoesi,
rollspel,
film,
lyriklaborationer.

Författarna lyfter även fram skolbibliotekariens viktiga roll.

Det föreslås att man börjar läsningen av boken längst bak i boken, enligt samma modell som i *Läslust och lättläst*. Där finns nämligen en uppslagsdel från A-Ö som ett sätt att hitta ingångar till boken. I uppslagsdelen hittar man förklaringar av olika ord och begrepp och vid en del av dessa hänvisas man till en sida för vidare läsning i boken eller till någon annan skrift eller en webbsida.

En handbok som riktar sig till pedagoger i skolor 7-9 och gymnasieskolan. Den innehåller mängder av listiga idéer för hur man skapar läslust.

LINDA BOSTRÖM

Bengt Bredow/Kristina Rininsland, Att arbeta med skönlitteratur i skolan : praktik och teori, Studentlitteratur 2005

UR INNEHÅLLET:

26 lärare om litteraturläsning
Läraren som läsare
Läraren och elevernas läslust; lärarens förebilder
Styrdokumentens roll
Kanon och kulturarv
Planering och förberedelse
Litteraturläsning och elevmotivation
Könsskillnader och möjlighet till inlevelse
Textval
Texter som problematiserar och väcker diskussion
In i texten – och ut ur den
Elevers tolknings- och värderingsfrihet

Boken vänder sig främst till lärarstuderande och lärarutbildare i svenska vid universitet och högskolor samt till verksamma svensklärare och skolledare.

ASTRID DEPPERT

PEDAGOGISKA BOKTIPS

Tänk om...! : pedagogiska metoder i biblioteket, Svensk biblioteksforening, Specialgruppen för bibliotekspedagogik, 2005

I den här skriften, som är sammanställd av Svensk biblioteksforenings specialgrupp för bibliotekspedagogik, presenteras 20 olika metoder som kan användas i biblioteket för att utveckla den pedagogiska verksamheten. Skriften är tänkt att fungera som inspiration till olika sätt att arbeta med t.ex. källgranskning, informationsökning och läsutveckling. Texterna tar sin utgångspunkt i tre frågor:

Varför metoden?,

Vad är metoden? och

Vad blir resultatet?. Bidragen kommer från flera olika bibliotekstyper, skol-, folk- och högskolebibliotek m.m., och tar upp bl.a. hur man kan öva på att uppmärksamma språk och struktur i facklitteratur, bokprat för bebisar, hur biblioteket kan bli en resurs i projektarbetet på gymnasiet genom att eleverna har möjlighet att delta i sökverkstäder. Man betonar i förordet att metoderna inte ska ses som helt färdiga recept att följa, utan att de ska anpassas, modifieras och förbättras efter eget huvud.

LINDA BOSTRÖM

Boken ger praktiska exempel på bl. a.

- webbquest,
- sex tänkande hattar,
- 1-2-3-modeller
- boksamtal för elever i grundskolan

För beställning se
www.biblioteksforeningen.org

Modig och stark – eller ligga lågt : Skönlitteratur och genus i skola och förskola, Lena Kåreland (red.), Natur och Kultur, 2005 (Skrifter utgivna av svensk Barnboksinstitutet nr 87)

I denna antologi är en forskningsrapport där fyra litteraturvetare och en pedagog diskuterar barn- och ungdomslitteratur i skolan i ett genusperspektiv, vilket innebär att frågor om kön ställs utifrån de lästa böckerna. Forskarna har analyserat ett urval av de böcker som barn från förskolan till och med åk 8 möter. Arbetet ingick i projektet "Genusperspektiv på barn- och ungdomslitteratur i skolan", som 2002-2005 har bedrivits med finansiella medel från Vetenskapsrådet.

Antologin spänner över olika genrer och olika åldersgrupper, från förskolebarn till elever i åk 8.

Frågorna som undersöks är:

Vilka genusmönster kan urskiljas?

I vilken mån påverkar läsandet barns syn på kön?

Hur används böcker i förskola och skola?

Hur ser läraren på skönlitteraturens roll?

I vilken utsträckning väljer pojkar och flickor olika böcker?

Vilken betydelse har samtal och diskussion kring de lästa böcker?

Boken bekräftar snarare vad vi redan vet, än att ge inspirerande handledning. Det finns dock avsnitt som handlar om konkreta övningar och om boksamtal. Av särskilt intresse bör även vara Lars Brinks bidrag (kapitel 6 och 7) om läspreflexer ("Välja bok") och om "Boksamtal under mellanåldern". Artiklarnas språk och disposition bär ofta tydligt karaktär av vetenskaplig rapport, en omfattande notförteckning samt en appendix med diverse bilagor och gedigen litteraturförteckning avslutar boken.

I *Skolvärlden* 1/2006 presenteras boken i en mer omfattande artikel.

Böcker som diskuteras ur ett genusperspektiv:

- Benny och Malla*
- Bröderna Lejonhjärta*
- Eva och Adam*
- Hjärtans fröjd*
- Vinterviken*

ASTRID DEPPERT

INTERNET

LÄNKTIPS

Åk tunnelbana och lär dig teckenspråk!

PÅ UR: S HEMSIDA kan du gå kurs i teckenspråk. Du klickar dig runt på en "tunnelbanekarta" och stannar till på de olika stationerna, där du lär dig ord inom olika områden. På stationen Yrken visar Stina Lundberg Dabrowski tecknen för olika yrkesgrupper (bibliotekarie saknas). Babsan, Gunilla Pontén m.fl. lär ut tecknen för olika klädesplagg och Anitra Steen bildar oss med ord med anknytning till vin och sprit. Ja det är idel kändisar som befolkar linjerna. Det finns även en informationslinje där jag lärde mer om dövas historia och att det finns ett digitalt teckenspråkslexikon m.m. En mycket rolig kurs. Ännu har jag inte vågat stanna till på någon av teststationerna. Adressen är www4.ur.se/teckensprak

CHRISTINA STRÖMWALL

En resa genom tiden

EN RESA GENOM TIDEN kan du göra på en annan av Utbildningsradions hemsida: www.ur.se. Under "URs webbplatser A-Ö" finns länken "Dövas historia". Omfattande och intressant!

ASTRID DEPPERT

Referensbibliotek.se www.referensbiblioteket.se

REFERENSBIBLIOTEKET.SE är en Internetresurs som innehåller länkar till databaser och informationskällor av referenskaraktär som är lämpliga för folk- och gymnasiebibliotek. Den innehåller inte länkar till rena länksamlingar. Det är "Läncentraler i samverkan", dvs läncentralerna i Malmö, Stockholm och Umeå som står bakom. Referensbiblioteket.se är tänkt att fungera som en virtuell motsvarighet till den tryckta referenssamlingen i biblioteket och målgruppen är i första hand bibliotekspersonalen, även om också andra kan ha användning av denna referenssamling. Posterna är ordnade efter SAB-systemet.

Man arbetar för att hitta Internetresurser av god kvalitet inom alla ämnesområden och förteckningen byggs ut efterhand, men man har inte som mål att förteckna så många resurser som möjligt. I första hand tar man med resurser som är fria att använda, men även länkar till betaldata-baser finns med och det är då främst sådana betaldata-baser som många bibliotek har tillgång till. Det är i första hand resurser på svenska som samlas, därefter resurser på danska, norska, engelska, tyska, franska och spanska. Söka kan man göra antingen via signum eller via ämnesord. Svenska databaser och informationskällor är märkta med en svensk flagga. Betaldata-baser är märkta med en nyckel.

Det finns mycket att hitta i Referensbiblioteket.se. Här ges två exempel. Under *Ba Allmänna encyklopedier* kan man hitta *Guinness World Records* ([/www.guinnessworldrecords.com/](http://www.guinnessworldrecords.com/)), där man kan leta upp olika världsrekord, och *Mångkulturella almanackan*, under *F Språkvetenskap: allmänt*, en webbplats med information om förnamn från några andra språk- och kulturområden än det svenska, t.ex. kurdiska, grekiska, polska och persiska. Man får på webbplatsen gå in under namn- och namnsdagar i vänstermenyn för att komma rätt.

LINDA BOSTRÖM

INTERNET LÄNKTIPS

Databas med Lästips

BOKTIPS PUBLICERAS på bibliotekens hemsidor inte alls i den omfattning som det är möjligt. Detta anser folkbibliotekarier i Västra Götaland. Därför inrättades en ny webbplats **Boktips.net** med tips på läsning för barn och vuxna.

Boktips.net är ett samarbete mellan ett tiotal folkbibliotek i Västra Götaland med stöd från Kulturrådet. Boktipsen samlas i en databas och publiceras sedan både på en allmän tillgängligt gemensam webbplats och på bibliotekens egna webbplatser. Databasen ska först och främst vara ett hjälpmedel för folkbibliotekarier i Västra Götaland. Därför tillhandahåller den endast boktips på böcker som finns i de deltagande folkbibliotekens bestånd, för varje boktips ges dessutom möjlighet att direkt se om boken finns inne på ett av de deltagande bibliotekens bestånd. Syftet är att ge en förbättrad service för låntagarna, att effektivisera arbetet på biblioteken och att marknadsföra det lokala biblioteket.

Boktipsen läggs in efter en särskilt mall.

Varje tips innehåller bibliografiska uppgifter samt en kortfattad annotering. Genom att använda Avancerad sökning är följande fält sökbara:

boktitel, författare, illustratör, utgivningsår. Därtill kommer åldersgrupp, som är indelat i Vuxna resp Barn-Tonår, den senare gruppen har ytterligare underdelningar i ålderskategorierna 0-6, 7-9, 10-12, 13-16 år, och ämnesfält. Ämnesfältet är kopplat till varje åldersgrupp och ämnesorden kan därför variera. Det gäller att först väljer åldersgrupp och därefter skrolla i ämnesordlistan efter önskad ämne.

Databasen har goda förutsättningen till ett fortsatt liv efter projektidens slut. Tillförlitlighet, kontinuitet och det förhållandevis stora antalet kompetenta medarbetare gör den förhoppningsvis till ett uppskattat komplement till recensioner, förlagspresentationer och de boktipswebbplatser, som drivs av entusiastiska amatörer och enstaka bibliotek.

En ny databas i regi av folkbiblioteken i Västra Götaland. Alla läsintresserade är välkomna att använda

www.boktips.net

Google Librarian Newsletter

GOOGLE UPPTÄCKTE att bibliotekarier arbetar med samma uppgifter som den allvetande giganten: "to organize the world's information and make it universally accessible and useful"...

Därför har man inrättat ett **Librarian Center**.

www.google.com/services/librarian_center.html

Där publiceras det bl. a. sedan december förra året varje månad ett nyhetsbrev.

Syftet är "to highlight ways we can work together to fulfill that mission for patrons, students and users". Fokus ligger självklart på användningen av Google, som lär förbli nr 1 bland söktjänsterna inom den närmaste framtiden. Google utökar och förfinar dessutom alltmer sitt utbud av tjänster.

Nyhetsbrevet är tänkt som ett forum. Där ska det finnas "articles contributed by librarians and library supporters, links to library-related web sites, and updates on Google products and services that can help you in your work. Bibliotekarier är inbjudna "to send us your thoughts: your questions about Google, your suggestions for articles, and your stories of how librarians use and keep up with technology on the job."

Inte minst beroende på hur mycket kunskap dina "patrons, students and users" kräver av dig som lärare/bibliotekarie kan det vara nyttigt att se närmare på tjänsten.

ASTRID DEPERT

AFRIKA PÅ SKÅNE SOCIAL FORUM

Skåne Social Forum anordnades för tredje gången. Inspirationen kom från World Social Forum i Porto Alegre i Brasilien 2001. Den globala forumrörelsens mål är att föra upp frågor kring hur globaliseringen kan demokratiseras på den politiska dagordningen.

I FEBRUARI VAR det Skåne Social Forum i Lund. På lördagen den 4/2 passade tre av medlemmarna i vår internationella arbetsgrupp på att ha möte och samma dag gå och lyssna på NTOMBI NARE från Zimbabwe. Då pratade hon om förhållandena i Zimbabwe efter regeringens stora upprensningssaktioner. Ntombi deltog i befrielsekampen och har sedan arbetat med utvecklingsfrågor i 20 år och sett både positiva och negativa effekter av olika projekt under åren. Hon lever nu i Sydafrika bland många andra, som lämnat hemlandet av säkerhetsskäl.

På söndagen pratade hon om kvinnornas situation. Hon deltog i bildandet av **African Book Development Trust** tillsammans med DORIS LESSING. Afrikagrupperna har stöttat ABDT, African Book Development Trust, som arbetade med att sätta upp bybibliotek på landsbygden i Zimbabwe. 1998 arbetade STAFFAN GUNNARSSON (numera ABF Skåne) som svensk volontär där. Projektets egeninsats (20%) har under åren samlats in av stödorganisationen **Bizim**, Biståndsföreningen Zimbabwe, en av de organisationer som nu hade bjudit in Ntombi till Sverige. Ntombi Nare betonade kvinnornas behov av

information och av att själva bidra till att producera information, dela med sig av erfarenheter till varandra och gamla till unga. Man borde fortsätta på idén att skriva ner människors berättelser och ge ut dem - ett arbetssätt som påbörjats av ABDT. Hon menade att man nu behöver tid att ställa sig frågor och reflektera, innan man går vidare - efter allt som har hänt. Analfabetism och fattigdom har många ansikten, som Ntombi påpekade.

Två av våra medlemmar i internationella gruppen har arbetat i Zimbabwe med olika biblioteksprojekt. Vi blev mycket inspirerade av att lyssna på Ntombi Nare och träffade andra engagerade människor, som kommit till seminariet. Tidigare hade vi kommit överens om **att föreslå att föreningen Skolbibliotek Syd blir medlem i Nätverk Södra Afrika** och försöker fördjupa våra kontakter med Afrika. Själv har jag fått nyheter från Sydafrika om att resurser nu satsas på att sprida en skolbibliotekspolicy till alla skolor. Det verkar vara något som kan inspirera oss här i Sverige också. Detta hoppas vi kunna berätta om i Simrishamn 1 september på vår Afrikadag.

MAUD HELL,
för Internationella gruppen

Framtiden är ljus! www.gapminder.org

HANS ROSLING är professor i internationell hälsa vid Karolinska institutet. Han har arbetat med global hälsa i 25 år. Rosling är en flitig föreläsare vid Uppsala universitet och Karolinska institutet. Men han har även talat i riksdagen och i somras kunde du höra honom i ett av P1:s sommarprogram. Han har även varit rådgivare åt bl.a. Sida och WHO och arbetat som distriktsläkare i Mocambique.

Hans Rosling är en obotlig optimist och hävdar enträget att världen hela tiden blir bättre. Det som var sanning för 5 år sedan stämmer inte längre.

Han har skapat en fantastisk hemsida där han vill visa på utvecklingen i världen inom olika områden med hjälp av statistik. Det är en rolig sida med animerade diagram som är enkla att förstå. Adressen är www.gapminder.org

CHRISTINA STRÖMWALL
Skönadalsskolans bibliotek

UTBLICK: SMILE OCH SÖKASPRÅKALÄRA

Myndigheten för skolutveckling, MSU, satsar på Sydsveriges skolbibliotek med SMiLE för grundskolan och SökaSpråkaLära för gymnasiet. Med dessa två större utvecklingsprojekt visar MSU att skolbibliotekens potential för elevers läsande, skrivande och reflekterande är något värt att utveckla. Skolbibliotekets möjlighet att bättre rusta eleverna för ett samhälle där en förutsättning är att lära nytt i nya situationer och ständigt utveckla nya kunskaper ska tydliggöras.

PROJEKTEN HAR FORMEN av lärgångar, kompetensutveckling, som innebär att utvecklingen av lärandet ses som en process där den egna aktiva insatsen är förutsättningen. Projekten startar och landar tillsammans med gemensamma aktiviteter och pågår under tre terminer. Lärgången omfattar, förutom den egna aktiva insatsen i ett lokalt utvecklingsarbete med handledarstöd, en dag per termin på respektive högskola.

Inbjudan skickas till kommunens utbildningsförvaltning, som också undertecknar ansökan

Till projekten ansöker lag från skolor och de motiverar sitt deltagande med en beskrivning av det utvecklingsarbetet de vill göra inom projektets ram. En kommun kan söka för flera skolor.

En referensgrupp antar deltagarna

De första lärgångarna mot Skåne, Blekinge och Kronoberg planeras till 2006-7 och en andra omgång mot Jönköping, Kalmar och Gotland planeras till 2007-8.

SökaSpråkaLära

Projektdelen mot gymnasiet utgår från högskolorna i Malmö och Kristianstad med syftet

- att lärare och gymnasiebibliotekarier skall öka sin kompetens inom området informationshantering och lärande

- att på sikt öka elevernas måluppfyllelse i gymnasiet
- att stödja skolledare i deras ansvar för skolutvecklingen och gymnasiebibliotekets roll i denna

Här finns ett tydligt fokus på informationskompetens med utvecklingen av eleverna läsning som en förutsättning.

SMiLE –

Skolbibliotekets Möjligheter i Lärandet för Eleven

Projektdelen mot grundskolan utgår från Universitetet i Växjö med syftet

- att stärka samarbetet mellan lärare och skolbibliotekspersonal

- att på sikt öka eleverna måluppfyllelse i grundskolan
- att stödja skolledare i deras ansvar för skolutveckling och skolbibliotekets roll i denna

Här finns ett tydligt fokus på utvecklingen av samarbetet mellan skolbibliotekets olika aktörer.

BIBI ERIKSSON

Malmö Högskola, lärarutbildningen

FLASHBACK: STUDIEDAG I LÄNSBIBLIOTEKETS REGI

MÅNDAGEN DEN 13 MARS arrangerade Länsbibliotek Skåne en studiedag under vinjetten

Interaktion eller samarbete - skolbibliotekariens roll i skolan

För första gången erbjöd Länsbiblioteket en studiedag specifikt för *skolbibliotekarier*, och antalet namn på deltagarlistan som delades ut visade tydligt att dagen svarade mot ett uppdämt behov. Programmet för heldagen i Röda Rummet på Malmö stadsbibliotek var späckat, och innehöll såväl föredrag som gruppdiskussion och öppnade för många intressanta diskussioner och tankar.

Vad sägs till exempel om ett inledningsanförande av MONICA NILSSON, skolbibliotekarie, och PETRA AXHEIMER, lärare. Båda från Björnekullaskolan, Åstorp titulerat "*Skolbibliotekarier – lärare – kollegor eller samarbetspartners?*" där begreppet "bibliotekarie" bokstavligen klyvs på mitten? Resultatet blir en *biblio* – dvs. en bibliotekarie enligt mer traditionell vokabulär, samt en *tekarie*. Bakom det lite gåtfulla "tekarie" dolde sig en kunnig och energisk lärare som nog får sägas personifiera drömbilden av läraren utifrån skolbibliotekariens horisont.

Efter ett inspirerande och tankeväckande föredrag gjordes det en rad snabba nedslag i den skånska skolbiblioteksvardagen under Elisabet Håkanssons ledning. En handfull deltagare tog tillfället i akt och berättade helt kort om situationen på skolbiblioteken i deras hemkommuner. Den samlade bilden blev, typiskt nog i skolbibliotekssammanhang, ganska komplex. På vissa håll sker en stadig, målmedveten satsning på skolbiblioteksverksamheten, medan man i andra kommuner dessvärre inte satsar tillräckligt. Under återsamlingen efter gruppdiskussionerna vid de pedagogiska borden var dock tonen försiktigt optimistisk och hoppfull. Goda råd delades ut och förtröstansfulla erfarenheter spreds. Ett av många möjliga slutord skulle kunna vara: "det tar tid".

FREDRIK HANELL,

skolbibliotekarie i Kävlinge kommun och förstagångsbesökare

KONFERENSER OCH STUDIEBESÖK

SKOLBIBLIOTEK SYD erbjuder alla medlemmar möjligheten att fyra gånger per år träffa spännande föreläsare som öppnar för diskussioner om allt som rör skolbibliotek. Tillsammans funderar vi över källkritik, informationssökning, skönlitteraturens roll etc. etc.

Vi åker även iväg och hämtar inspiration från andra skolbibliotek i Sverige eller något grannland. Har du själv tips och idéer för någon konferens eller studiebesök,

kontakta: maud.hell@lund.se

HEMSIDA

Skolbibliotek Syds hem på Internet är

www.skolbibliotek.se/syd

I brevlådan välkomnar Webmadame, alias MIMMI LYDEÉN, protokoll och inbjudningar från styrelsen, aktiviteter på gång från arbetsgrupperna och skolbiblioteksrelaterade tips från alla medlemmar.

Välkommen att besöka sidan!

Skicka dina bidrag till: syd@skolbibliotek.se

KALENDARIUM

(se även www.skolbibliotek.se/program.htm)

23 april
Världsbokdagen 2006

2-3 maj
Skolbiblioteksdagarna i Höör

Höör, Stiftsgården Åkersberg
Arrangeras av Länsbibliotek Skåne.
www.skane.se/templates/Page.aspx?id=131167

10-12 maj
Biblioteksdagarna i Malmö

Årets tema är "Gränslöst – Bibliotekens och mångfaldens möjligheter"
Arrangeras av Svensk Biblioteksforening.
www.biblioteksforeningen.org/konferens/Konf2006/biblioteksdgr/konf.html

16-20 juni
Berättarfestivalen i Ljungby
www.sagobygden.se

